

SKOP:N JA SUOMEN SÄÄSTÖPANKIN MYYNTI**1 Lähtökohta**

Sekä SKOP:n että SSP:n taloudellinen asema on edelleen heikko. Hoitamattomat lainat ja heikkotuottoiset kiinteistöt rasittavat molempien pankkien taseita. SKOP:n osalta ollaan siinä vaiheessa että kohtuullisen tarkasti tiedetään tappiopesäkkeet ja niiden määrä. Sen sijaan SSP:n taloudellinen tila saattaa osoittautua olennaisesti ennakoitua synkemmäksi. SSP ei ole toistaiseksi onnistunut juuri lainkaan omaehtoisessa markkinarahan hankinnassa, vaan on joutunut yhä enenevässä määrin turvautumaan SKOP:n apuun.

Erittäin tärkeää onkin saattaa pankkien toimintakyky edes kohtuulliselle tasolle.

Valtion vakuusrahastolla on periaatteessa valittavana useampia vaihtoehtoja. Vakuusrahasto voi pitää pankit omistuksessaan ainakin kohtuullisen pitkän ajan tai se voi pyrkiä pääsemään eroon pankeista mahdollisimman pian.

SKOP:n haltuunoton jälkeen Suomen Pankki ilmoitti julkisesti pyrkivänsä pääsemään eroon SKOP:sta niin pian kuin mahdollista. Tarjouspyyntöjen lähettämisestä tiedotettiin samoin kuin neuvotteluiden käynnistämisestä. Samaa linjaa on valtion vakuusrahasto ilmoittanut jatkavansa. Vakuusrahaston hallintoneuvoston hyväksymät pankkituen yleiset ehdot lähtevät siitä, että pankkien on saneerattava toimintoja, karsittava kustannuksia ja tarvittaessa pyrittävä keskinäisiin fuusioihin.

Vakuusrahaston ja Unitaksen välisten neuvotteluiden kariuduttua on selkeästi otettava kantaa, haluaako vakuusrahasto edelleen jatkaa fuusioon tähtääviä neuvotteluita SKOP:n ja SSP:n osalta vai valitaanko kokonaan tähän astisesta poikkeava toimintalinja.

SKOP:n ja SSP:n yhdistäminen esim. Unitas-konserniin muuttaa kilpailuasetelmia. Uuden pankkiryhmittymän osuus maamme talletuskannasta saattaa nousta lähelle 30 %:n tasoa riippuen tietenkin siitä, miten tallettajat kaupan jälkeen reagoivat. Myös alueelliseen kilpailutanteeeseen tällaisella kaupalla on vaikutuksia. Kilpailunäkökohtia on käsitelty tarkemmin erillisessä Suomen Pankin muistiossa.

Kilpailuvirasto ei alustavan (suullisen) kannan mukaan katso hallitsevan markkina-aseman olevan tilanne, johon ko. virasto puuttuisi. Virastolta on pyydetty kirjallinen lausunto tästä sekä myös siitä, sääteleekö / rajoittaako esim. ETA-sopimus pankkisektorin fuusiokeskusteluita.

On ilmeistä, että SKOP:n ja SSP:n yhdistäminen mihin tahansa suomalaiseseen liikepankkiin muuttaa kilpailuasetelmia huomattavasti. Mikäli neuvotteluita päätetään jatkaa, on voitava osoittaa että kilpailutilanteen muuttuminen on pienempi haitta kuin ne edut joita pankkien yhdistämisellä saavutetaan. Sekä KOP että SYP ovat esittäneet yhdistymisen etuina mm. kustannussäästöt joita saadaan, kun keskushallinnot voidaan keskittää. KOP on esim. arvioinut noin 3 000 milj. markan säästöjen syntyvän tätä kautta. Myös konttoriverkoston saneeraus tehostuu, kun yhdistämisen kohteena on kahden pankin verkosto yhden sijaan.

Vakuusrahaston näkökulmasta SKOP:n ja SSP:n yhdistäminen johonkin liikepankkiin tuo mukanaan ulkopuolista liikkeenjohto-osaamista, jota erityisesti SSP:n kuntoon saattamisessa tarvitaan. Niin ikään SKOP:n alasajo jonkun pankin "suojassa" ja toimesta hoituu tehokkaammin kuin ilman ulkopuolista painetta.

Mikäli vakuusrahasto päättää jatkaa allianssineuvotteluita, on voitava perustella miksi neuvotteluosapuoleksi valitaan juuri tietty pankki. Periaatteessa mahdollisia ostajia ovat sekä SYP, KOP että Postipankki. Postipankin johto on ilmoittanut, että se ei ole halukas ostamaan SKOP:a ja SSP:a. Hankkeen onnistumiselle eräs keskeinen tekijä lienee se, että ostavan pankin johto haluaa olla mukana saneeraamassa niin omaa kuin ostettavien pankkien toimintaa. Sekä KOP että SYP ovat molemmat halukkaita tekemään kaupat vakuusrahaston kanssa, mikäli ehdoista sovitaan. Näiden osalta tulisi löytää perusteet, miksi toinen päädytään valitsemaan. Lähtökohtaisesti seuraavia eroja löytyy näiden kahden pankin välillä:

- * KOP on ilmeisesti vieläkin heikommassa asemassa kuin SYP (?).
- * Pankkien liikkeenjohtotaidossa voi olla eroja.
- * SYP:n asema ruotsinkielisten asiakkaiden keskuudessa vahvempi kuin KOP:n. Myös SSP:llä ruotsinkielisiä asiakkaita / ruotsinkielisiä säästöpankkeja.
- * KOP on juuri ostanut STS-Pankin.
- * Yhteistyö KOP:n kanssa helpompaa kuin SYP:n kanssa.

Ulkomaiset ostajat eivät liene realistinen vaihtoehto ainakaan lähitulevaisuudessa.

Vakuusrahasto voi periaatteessa hyväksyä allianssin pitkän tähtäimen tavoitteeksi, mutta päättää lykätä kauppaa muutamalla vuodella. Tällöin SKOP:n ja SSP:n saneeraus käynnistetään pankkien omin voimin. Tämä vaihtoehto voi olla perusteltu sikäli, että paremmassa kunnossa olevat pankit voidaan helpommin ja paremmin ehdoin myydä. Myynnin lykkäämistä vastaan on se, että saneeraus omin voimin ei todennäköisesti ole riittävän tehokas. Tämä näkökohta on esim. STS:n kohdalla osoittautumassa tärkeäksi. Niin ikään ainakin tähän mennessä SKOP:n ja SSP:n tilanne on koko ajan käynyt heikommaksi. Merkittäviä toimenpiteitä tarvitaan, jotta pankkien toimintakyky palautuisi.

2 Kaupan keskeiset ehdot

Mikäli vakuusrahasto päättyy käynnistämään allianssineuvottelut uudelleen, tulisi ainakin seuraavia reunaehtoja asettaa.

Kaupan kohde

Periaatteessa lienee hyväksyttävissä, että molemmat pankit myydään ns. terveinä. Tämä tarkoittaa bad bank -järjestelyitä tavalla tai toisella. Itsestään selvää ei pitäisi olla, että perustetaan erillisiä parkkiyhtiöitä. Esim. SSP:n hoitamattomien lainojen hallinnointiin erillinen yhtiö ei ehkä ole järkevä vaihtoehto. Tältä osin toimivampi ratkaisu saattaa olla tulosityksikkö pankin taseessa. Mikäli perustetaan erillisiä parkkiyhtiöitä näiden rahoituksen osallistuminen yhtiöiden riskin jakoon on välttämättömyyttä.

Muilta osin tulisi pyrkiä myymään koko SKOP ja SSP. Unitaksen kanssa tämä on ongelmallista, koska Unitas aikanaan rajasi kaupan ulkopuolelle kaikki SKOP:n ulkomaiset tytäryhtiöt. SKOP itse pyrkii myymään ulkomaiset yhtiönsä, mutta lähiaikoina ratkaisuja ei saatane aikaan. Kauppaan tulisi voida sisällyttää ainakin New Yorkin sivukonttori, Skopbank Cayman ja mahdollisesti myös SBI. FennoScandian sisällyttäminen kauppaan on erittäin vaikeaa.

Ostoajankohta ja kauppahinta

Sekä SKOP että SSP tulisi voida myydä välittömästi. SSP:n osalta ei voida hyväksyä pitkiä siirtymäaikoja, esim. kahta vuotta. Unitaksen tulisi voida ottaa vastuulleen ns. normaali liiketoimintariski. Tämä tarkoittaa sitä, että SKOP:n bad bankiin ei voida siirtää kaikkia niitä yritysluottoja, joihin sisältyy ilmeinen luottotappionuhka vaan, että tämä uhka otetaan huomioon terveen taseen ennusteissa ja tätä kautta hinnoittelussa. Bad bankiin siirrettäisiin lähtökohtaisesti vain hoitamattomina olevien asiakkaiden lainat vakuuksineen ja haltuunotetut kiinteistöt.

Kauppahinnan määrittäminen SKOP:n osalta tulee tapahtua tuottoarvon pohjalta. SKOP ei missään vaihtoehdossa jatka itsenäisenä pankkina enempää kuin tarpeellisen siirtymäajan. Tämä vaikuttaa siihen, miten pitkältä ajalta tulevaisuuden tuotot voidaan diskontata myyntihetkeen. Ei voitane edellyttää 50 vuoden tuottoarvoa, mutta ei myöskään saamisten erääntymisaikataulun mukaan laskettuja tuottoja. Tuottoarvoa laskettaessa otetaan huomioon sekä ns. terveen SKOP:n että SKOP:n / SYP:n osuus bad bankin riskijaosta.

Suomen Säästöpankin hinnanmäärittäminen tämän päivän tilanteessa on erityinen ongelma. Pankin tulosarviot joudutaan tekemään varsin hatarin oletuksin. SSP:n taloudellisen tilan arviointi tulisi antaa tilintarkastajaryhmän tehtäväksi. SSP:n kohdalla bad bank tulisi perustaa tulosityksikkönä pankin taseeseen. Tämän yksikön luottotappioista VVR kattaa tietyn prosenttiosuuden, esim. 70 %. SSP:n osalta on ennen neuvotteluiden aloittamista tarkemmin harkittava hinnanmäärittästä ja hinnan mahdollista tarkistamista jne.

Maksuväline

Kaupassa tulisi voida käyttää korollisia maksuvälineitä mahdollisimman paljon. Realismia lienee, että suuri osa rahoituksesta joudutaan hoitamaan oman pääoman ehtoisin instrumentein. Ottaen huomioon Unitaksen taloudellisen tilanteen, maksuna tulisi olla pääomatodistuksia ainakin siihen saakka kunnes Unitaksen osakkeenomistajat ovat osallistuneet yhtiön tappioiden kattamiseen. Mikäli kuitenkin päädytään siihen, että osa kauppahinnasta maksetaan Unitaksen osakkeilla, vaihtosuhte tulisi antaa tilintarkastajaryhmän määrättäväksi vain, jos voidaan etukäteen varmistua että ryhmä voi käyttää aitoja kriteereitä Unitaksen osakkeen arvon määrittämisessä. Vaihtosuhte tulisi joka tapauksessa määrittää ennen aiesopimuksen allekirjoittamista. Kriteerien tulisi olla samat, millä SKOP:n arvo määritellään.

Osakkeiden kohdalla ongelmalliseksi tulee kysymys Unitaksen omistajien kohtelusta. Jos kaupan lähtökohtana on, että Unitaksen tuen tarve hoidetaan samassa yhteydessä, omistajien vastuu on keskeinen kysymys.

Funding support

SKOP:n ulkomaisten bondien osalta ei vakuusrahaston tule antaa minkäänlaista takausta. Sen sijaan SSP:n rahoituksen osalta saattaa olla perusteltua ostajan edellyttää jonkinlaista takausjärjestelyä. Esim. Unitas-neuvotteluissa oli esillä VVR:n takaus SSP:n cp-ohjelmalle. Tämä oli parin mrd. markan suuruusluokkaa. Fungingtakuiden merkitys on sitä suurempi mitä aikaisemmassa vaiheessa VVR haluaa ostajan ottavan vastuun koko SSP:n toiminnasta.

3 Muut asiat

Oston kohteena olevan SKOP:n ja SSP:n tulee voida siirtyä sellaisinaan ostajalle ilman että VVR vastaisi lukuisista kaupan jälkeisistä vastuista. UMC:n osalta ei liene mahdollista saada ostajaa vastuuseen. Sen sijaan esim. henkilöstön irtisanomiset ja tästä aiheutuvat kustannukset tulee jäädä SKOP:n kannettavaksi. VVR ei myöskään voi vastata esim. SKOP:n irrottamisesta säästöpankkien vakuusrahastosta.

Mikäli neuvotteluita jatketaan Unitaksen kanssa, tulisi edellyttää, että Sampo osallistuu SSP:n pääomittamiseen huomattavalla määrällä.